

PII - Công cụ hữu ích trong hoạch định chính sách phát triển địa phương

Ngày 12/03/2024, Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) đã lần đầu tiên công bố bộ Chỉ số đổi mới sáng tạo (ĐMST) cấp địa phương (Provincial Innovation Index - PII). Theo đó, Hà Nội, TP Hồ Chí Minh, Hải Phòng, Đà Nẵng, Cần Thơ, Bắc Ninh... là những địa phương có chỉ số PII năm 2023 cao nhất. Báo cáo PII là một tài liệu hữu ích, cung cấp các căn cứ khoa học và thực tiễn để các cơ quan, tổ chức, cá nhân và trực tiếp là lãnh đạo các địa phương sử dụng trong xây dựng, thực thi các chính sách và thông tin về môi trường sản xuất, kinh doanh đối với các nhà đầu tư.

PII ra đời dựa trên đòi hỏi cấp thiết của địa phương

Đại diện Học viện Khoa học, Công nghệ và Đổi mới sáng tạo (KH, CN & ĐMST), Bộ KH&CN - cơ quan chuyên môn soạn thảo Báo cáo PII cho biết: tại Nghị quyết hằng năm, Chính phủ đã phân công cụ thể từng bộ, ngành chủ trì theo dõi và cải thiện các chỉ số còn hạn chế, đồng thời giao Bộ KH&CN làm đầu mối điều phối, theo dõi chung Chỉ số ĐMST toàn cầu (Global Innovation Index - GII). Dưới sự chỉ đạo, điều hành sát sao của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, các Phó Thủ tướng Chính phủ và sự vào cuộc hiệu quả của các bộ, ngành, địa phương, trong những năm qua, kết quả GII của Việt Nam luôn có sự cải thiện tích cực. Năm 2023, Việt Nam có thứ hạng 46, tăng 02 bậc so với năm 2022. Trong 10 năm qua, tính từ năm 2013, thứ hạng GII của Việt Nam tăng 30 bậc (từ vị trí 76 lên 46).

Ở cấp địa phương, do chỉ số GII đánh giá ở cấp quốc gia nên nhiều số liệu thống kê ở cấp địa phương không có. Phương pháp đánh giá theo quy chuẩn quốc tế còn mới nên một số nội dung không tương đồng với thực tiễn tại các địa phương của Việt Nam. Bên cạnh đó, do có sự khác biệt giữa các địa phương về quy mô kinh tế - xã hội (KT-XH), dân số, đất đai, cơ cấu kinh tế, định hướng phát triển..., nên các địa phương sẽ phải lựa chọn mô hình phát triển KT-XH dựa trên KH,CN&ĐMST khác nhau để phù hợp với bối cảnh, điều kiện, đặc điểm riêng. Vì vậy, nhiều địa phương đã kiến nghị cần có bộ PII để có căn cứ khoa học và số liệu minh chứng phục vụ cho công tác chỉ đạo, điều hành phát triển KT-XH dựa trên KH,CN&ĐMST ở địa phương được tốt hơn, sát với thực tiễn hơn.

Bộ trưởng Bộ KH&CN Huỳnh Thành Đạt phát biểu tại buổi họp báo công bố PII 2023 (ngày 12/03/2024).

Phát biểu tại buổi họp báo công bố PII 2023 ngày 12/03/2024, Bộ trưởng Bộ KH&CN Huỳnh Thành Đạt tin tưởng rằng, Báo cáo PII là một tài liệu hữu ích, cung cấp các căn cứ khoa học và thực tiễn để các cơ quan, tổ chức, cá nhân và trực tiếp là lãnh đạo các địa phương sử dụng trong xây dựng và thực thi các chính sách thúc đẩy phát triển KT-XH ở địa phương dựa trên KH,CN&ĐMST. Bên cạnh đó, đây cũng sẽ là tài liệu tham khảo hữu ích cho các nhà đầu tư khi tham khảo về môi trường đầu tư, điều kiện nguồn lực cho hoạt động sản xuất, kinh doanh ở các địa phương.

Tại Hội thảo kỹ thuật PII năm 2023 diễn ra ngày 15/03/2024, Thứ trưởng Bộ KH&CN Hoàng Minh nhân mạnh, PII không phải là bộ chỉ số về KH&CN mà nó cung cấp bức tranh thực tế, đa chiều, cho thấy các điểm mạnh,

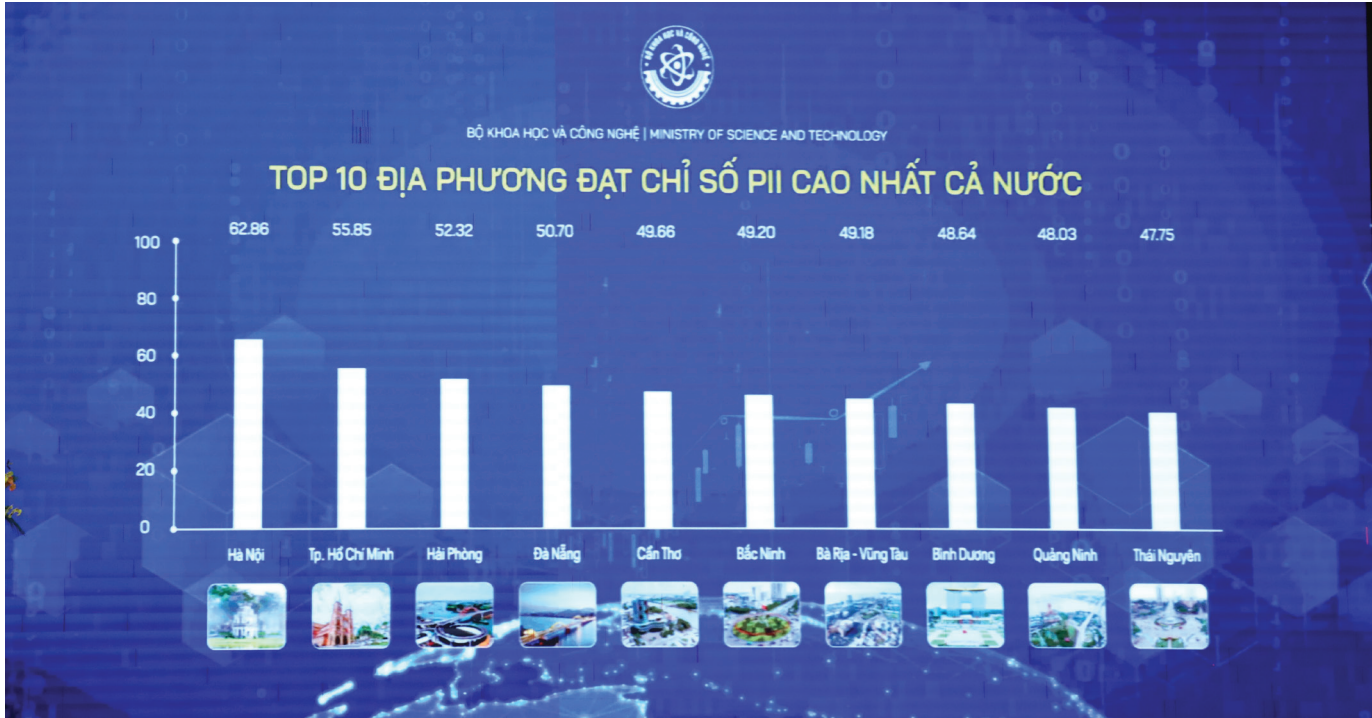
điểm yếu, các yếu tố tiềm năng và các điều kiện cần thiết để phát triển KT-XH dựa trên KH,CN&ĐMST của từng địa phương. Kết quả ĐMST của mỗi địa phương là tổng hòa từ nhiều chỉ số có tính chất khác nhau, cần xem xét toàn diện trên tổng thể bộ chỉ số, đồng thời cần tính đến bối cảnh cụ thể của từng địa phương, không nên so sánh địa phương này với địa phương khác không tương đồng về điều kiện phát triển.

Khung chỉ số và phương pháp tính toán

Bộ PII năm 2023 có 52 chỉ số, chia làm 7 trụ cột (theo nguyên lý của GII), trong đó có: i) 05 trụ cột đầu vào phản ánh những yếu tố tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển KT-XH dựa trên KH,CN&ĐMST, bao gồm: (1) Thể chế, (2) Vốn con người và nghiên cứu và phát triển, (3) Cơ sở hạ tầng, (4) Trình độ phát triển của thị trường, (5) Trình độ phát triển của doanh nghiệp; ii) 02 trụ cột đầu ra phản ánh kết quả tác động của KH,CN&ĐMST vào phát triển KT-XH, bao gồm: (6) Sản phẩm tri thức, sáng tạo và công nghệ, (7) Tác động.

Dữ liệu phục vụ xây dựng bộ PII 2023 được lấy từ 2 nguồn chính: 1) Số liệu thống kê, quản lý nhà nước được công bố chính thức từ các bộ, cơ quan quản lý nhà nước, tổ chức ở trung ương (39/52 chỉ số); 2) Từ các địa phương thông qua thu thập và được cung cấp - kèm theo các tài liệu minh chứng (13/52 chỉ số). Bộ KH&CN đã tổ chức nhiều hội thảo, buổi làm việc với các bộ, cơ quan trung ương để trao đổi thống nhất việc thu thập dữ liệu từ các cơ quan quản lý nhà nước. Đối với các địa phương, Bộ KH&CN đã xây dựng bộ tài liệu hướng dẫn và tổ chức các buổi trao đổi, tập huấn để thu thập dữ liệu cũng như cung cấp các tài liệu minh chứng liên quan.

Báo cáo PII 2023 cho thấy, điểm số và kết quả của PII 2023 được tính toán dựa trên việc sử dụng phần mềm R-Studio và gói công cụ COINr do Viện Nghiên cứu chung châu Âu biên soạn (đây cũng là gói công cụ được WIPO áp dụng để tính toán GII). Các bước xử lý dữ liệu và tính toán cơ bản như sau: (i) Làm sạch dữ liệu, xác nhận dữ liệu với các nguồn thông tin; (ii) Kiểm tra mức độ khả dụng của dữ liệu; (iii) Xử lý dữ liệu bị thiếu (Imputation); (iv) Quy chuẩn mẫu số (Denomination); (v) Xử lý ngoại lệ (Outlier treatment); (vi) Chuẩn hóa dữ liệu (Normalisation) và xếp hạng các chỉ số thành phần; (vii) Xử lý trọng số (Weighting); (viii) Tính toán điểm số

10 địa phương có PII 2023 cao nhất.

tổng hợp (Aggregation) của PII 2023 và xếp hạng các địa phương; (ix) Kiểm tra và đối chiếu kết quả tính toán với khung chỉ số; (x) Kiểm tra độ nhạy (Sensitivity) và độ đặc hiệu (Robustness) thông qua các tác nhân đầu vào.

Tháng 12/2023, các chuyên gia quốc tế độc lập đã tiến hành đánh giá về phương pháp, dữ liệu, kỹ thuật, mô hình tính toán bộ chỉ số PII năm 2023 của Việt Nam. Kết quả đánh giá cho thấy, bộ chỉ số này đáp ứng các tiêu chuẩn chất lượng quốc tế về mặt thống kê, phương pháp luận và quy trình tính toán có các bước rõ ràng, theo sát quy trình của GII, dựa trên các thông lệ tốt nhất được Ủy ban châu Âu, Liên hợp quốc và một số tổ chức quốc tế khác áp dụng.

Kết quả PII 2023

Kết quả PII 2023 cho thấy, Hà Nội có chỉ số cao nhất (62,86 điểm), tỉnh Cao Bằng có chỉ số thấp nhất (22,18 điểm). Trong 10 địa phương dẫn đầu có 5 thành phố trực thuộc trung ương là Hà Nội (62,86 điểm, hạng 1), TP Hồ Chí Minh (55,85 điểm, hạng 2), Hải Phòng (52,32 điểm, hạng 3), Đà Nẵng (50,70 điểm, hạng 4), Cần Thơ (49,66 điểm, hạng 5); và 5 địa phương khác là Bắc Ninh (49,20 điểm, hạng 6), Bà Rịa - Vũng Tàu (49,18 điểm, hạng 7),

Bình Dương (48,64 điểm, hạng 8), Quảng Ninh (48,03 điểm, hạng 9), Thái Nguyên (47,75 điểm, hạng 10).

Kết quả xếp hạng PII theo vùng cho thấy, các địa phương thuộc vùng Đồng bằng sông Hồng có chỉ số trung bình cao nhất, đạt 45,17 điểm, tiếp đến là các địa phương thuộc vùng Đông Nam Bộ với 44,81 điểm. Các địa phương thuộc vùng Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung và Đồng bằng sông Cửu Long có chỉ số trung bình sát nhau, lần lượt là 36,96 và 36,36 điểm. Tây Nguyên và Trung du và miền núi phía Bắc có chỉ số thấp gần như nhau, lần lượt là 32,72 và 32,19 điểm. Đối với vùng Trung du và miền núi phía Bắc, Thái Nguyên dẫn đầu với 47,75 điểm; tiếp đến là Bắc Giang (46,51 điểm) và Phú Thọ (41,29 điểm). Đồng bằng sông Hồng có Hà Nội (62,86 điểm), Hải Phòng (52,32 điểm), Bắc Ninh (49,20 điểm). Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung có Đà Nẵng (50,70 điểm), Thừa Thiên Huế (44,01 điểm), Ninh Thuận (39,69 điểm). Tây Nguyên có Lâm Đồng (43,58 điểm), Kon Tum (34,44 điểm). Đông Nam Bộ có TP Hồ Chí Minh (55,85 điểm), Bà Rịa - Vũng Tàu (49,18 điểm). Đồng bằng sông Cửu Long có Cần Thơ (49,66 điểm), Long An (44,95 điểm), Đồng Tháp (38,32 điểm).

Xét ở mức độ thu nhập bình quân đầu người, Báo cáo PII 2023 cho thấy, chỉ số của các địa phương có tương quan với mức thu nhập bình quân đầu người. Các địa phương có thu nhập bình quân đầu người ở mức cao đạt chỉ số trung bình cao nhất (49,10 điểm). Các địa phương có thu nhập bình quân đầu người ở mức thấp có khoảng cách về chỉ số khá xa so với nhóm thu nhập cao (kém tới 21,17 điểm). Các địa phương dẫn đầu theo các nhóm thu nhập như sau: 1) Nhóm thu nhập cao (từ 5 triệu đồng/người/tháng trở lên): Hà Nội (62,86 điểm), TP Hồ Chí Minh (55,85 điểm), Hải Phòng (52,32 điểm); 2) Nhóm thu nhập khá (từ 4 triệu đến dưới 5 triệu đồng/người/tháng): Bà Rịa - Vũng Tàu (49,18 điểm), Quảng Ninh (48,03 điểm), Thái Nguyên (47,75 điểm); 3) Nhóm thu nhập trung bình (từ 3 triệu đến dưới 4 triệu đồng/người/tháng): Long An (44,95 điểm), Phú Thọ (41,29 điểm), Ninh Thuận (39,69 điểm); 4) Nhóm thu nhập thấp (từ 2 triệu đến dưới 3 triệu đồng/người/tháng): Kon Tum (34,44 điểm), Lào Cai (32,76 điểm), Lạng Sơn (32,49 điểm).

Kết quả theo trụ cột cho thấy, trụ cột Thể chế có 3 địa phương dẫn đầu là Quảng Ninh, Hải Phòng, Thừa Thiên Huế; trụ cột Vốn con người và nghiên cứu và phát triển có 3 địa phương dẫn đầu là Hà Nội, TP Hồ Chí Minh, Đà Nẵng; trụ cột Cơ sở hạ tầng có 3 địa phương dẫn đầu là Quảng Ninh, Đà Nẵng, Bình Dương; trụ cột Trình độ phát triển của thị trường có 3 địa phương dẫn đầu là Hà Nội, TP Hồ Chí Minh, Bà Rịa - Vũng Tàu; trụ cột Trình độ phát triển của doanh nghiệp có 3 địa phương dẫn đầu là Long An, Bắc Ninh, Bình Dương; trụ cột Sản phẩm tri thức, sáng tạo và công nghệ có 3 địa phương dẫn đầu là Hà Nội, Cần Thơ, TP Hồ Chí Minh; trụ cột Tác động có 3 địa phương dẫn đầu là Bắc Giang, Thái Nguyên, Đồng Nai.

Khuyến nghị và bài học kinh nghiệm

Báo cáo PII 2023 khuyến nghị, các địa phương cần có các giải pháp cải thiện đối với các trụ cột đầu vào hiện có kết quả còn kém như: Trình độ phát triển của doanh nghiệp, Trình độ phát triển của thị trường, Vốn con người và nghiên cứu và phát triển. Trong 2 trụ cột đầu ra, trụ cột Sản phẩm tri thức, sáng tạo và công nghệ cũng cần được quan tâm cải thiện trong những năm tới.

Thứ trưởng Bộ KH&CN Hoàng Minh (bên trái) chủ trì và phát biểu tại Hội thảo kỹ thuật PII năm 2023.

Ủy ban nhân dân các tỉnh, thành phố cần quan tâm bố trí nguồn lực để tổ chức thu thập và cung cấp dữ liệu kịp thời, chính xác phục vụ cho tính toán; kịp thời sử dụng các kết quả PII vào công tác chỉ đạo, điều hành, xây dựng và thực hiện các biện pháp, giải pháp thúc đẩy phát triển KT-XH dựa trên KH,CN&ĐMST của địa phương, cũng như qua đó đóng góp thiết thực vào phát triển KT-XH dựa trên KH,CN&ĐMST của quốc gia.

Tại Hội thảo kỹ thuật PII năm 2023, bên cạnh việc nêu lên ý nghĩa của bộ PII, Thứ trưởng Bộ KH&CN Hoàng Minh cũng khuyến nghị các địa phương có thể xem xét, đối chuẩn với các địa phương có cùng điều kiện tự nhiên hay cùng mức độ phát triển KT-XH, từ đó nhận diện những điểm mạnh có thể tiếp tục phát huy, điểm yếu có thể cải thiện hay yếu tố tiềm năng có thể khai thác, phù hợp với định hướng phát triển của địa phương. Từ kết quả của PII, sở KH&CN các địa phương có vai trò tham mưu mang tính tổng hợp, chứ không phải là đơn vị trực tiếp triển khai; để cải thiện các chỉ số của PII, cần có sự vào cuộc mạnh mẽ của các sở/ngành địa phương ✍

Vũ Hưng